

NYHETSBLAD NR. 2014:1

FRÅN KÄRNAVALLSRÅDET

KÄRNAVALLSRÅDETS ARBETE

Kärnavfallsrådet med sina ledamöter, experter och kansli kan se tillbaka på ett händelserikt verksamhetsår med rapporter, seminarier och studiebesök.

Under hösten arbetade rådet med den årliga kunskapslägesrapporten som presenterades för miljöminister Lena Ek och för försvarsutskottet i början av mars 2014.

SKB presenterade sitt Fud-program i september 2013 och Kärnavfallsrådet har i enlighet med sitt direktiv granskat programmet och överlämnat sitt yttrande till Miljödepartementet den 16 juni 2014.

Under 2013 tog rådet initiativ till en studie av riksdagsledamöternas kunskaper om kärnavfallsfrågan. Studien redovisades vid ett seminarium i april 2014.

I rådets uppdrag ingår att följa den internationella utvecklingen. Rådet åkte på en studieresa till England i oktober 2013 och träffade därefter sina motsvarigheter i USA, Storbritannien, Schweiz, Frankrike och Tyskland på ett

ABG-möte (ABG, Advisory Bodies to Government).

Flera av rådets ledamöter har deltagit i internationella konferenser och vid ett flertal tillfällen även haft egna presentationer. Ett exempel är Waste Management Symposia 2014 i Phoenix, Arizona, där Sverige och Finland var särskilt uppmärksammade detta år.

På personalsidan är Anna Sanell tillförordnad kanslichef till februari 2015.

Med tillförsikt och spänning ser vi fram emot ett nytt verksamhetsår!

Carl Reinhold Bråkenhielm
Ordförande i Kärnavfallsrådet

KÄRNAVALLSRÅDETS KANSLI:

Anna Sanell,
T.f. kanslichef
e-post: anna.sanell@regeringskansliet.se
tfn: 08-405 21 20

Peter Andersson,
utredningssekreterare
e-post: peter.h.andersson@regeringskansliet.se
tfn: 08-405 20 94

Johanna Swedin,
utredningssekreterare
e-post: johanna.swedin@regeringskansliet.se
tfn: 08-405 24 37

www.karnavfallsradet.se

AKTIVITETER UNDER 2014

Foto: Stina Deurell

Kärnavfallsrådet har i år publicerat två rapporter i serien Statens Offentliga Utredningar. SOU 2014:11 finns även i en engelsk översättning och i höst publiceras en översättning av SOU 2014:42. Rapporterna kan laddas ner på: <http://www.karnavfallsradet.se/publikationer>

SOU 2014:11 KUNSKAPSLÄGET PÅ KÄRNAVFALLSOMRÅDET 2014. FORSKNINGSDEBATT, ALTERNATIV OCH BESLUSFATTANDE

Den 6 mars överlämnade Kärnavfallsrådet Kunskapslägesrapport 2014 till miljöminister Lena Ek. Den behandlar ett flertal ämnen inom både naturvetenskap och humaniora.

Rapporten reflekterar över hur vetenskapliga kontroverser inom kärnavfallsfrågan hanteras. Det gäller kontroverser både kring metoden att ta hand om det använda kärnbränslet och om hur olika forskningsresultat tolkas.

De senaste åren har det pågått en debatt om de tekniska barriärerna (koparkapseln och bentonitbufferten) som ska skydda omgivningen från det använda kärnbränslet. I november 2013 anordnade Kärnavfallsrådet ett symposium där kunskap och

forskningsrön diskuterades, vilket beskrivs kortfattat i rapporten. Symposiet presenteras mer utförligt i en rapport som publiceras i höst.

I kunskapslägesrapporten finns uppdateringar om forskningsläget när det gäller två alternativa metoder för att hantera använt kärnbränsle: djupa borrhål och upparbetning av använt kärnbränsle i samband med utveckling av nya reaktortekniker.

Hanteringen av radioaktivt avfall påverkar samhället på flera sätt, men i Sverige är samhällsvetenskaplig forskning på området lågprioriterad. Internationellt finns det däremot flera forskningsprojekt och rapporten ger en översikt av dessa.

Slutligen beskrivs regelverket dels för kommunernas möjlighet att påverka ett beslut om etablering av miljöfarlig verksamhet, dels hur hantering och

slutförvaring av restprodukter från kärnteknisk verksamhet ska finansieras.

Kunskapslägesrapporten presenterades i Östhammar och i Oskarshamn, de kommuner som är aktuella i SKB:s ansökningar om ett slutförvar för använt kärnbränsle. Presentationerna finns att hämta på Kärnavfallsrådets webbplats.

SOU 2014:42 KÄRNAVFALLSRÅDETS YTTRANDE ÖVER SKB:S FUD-PROGRAM 2013.

Kärnavfallsrådet lämnade den 16 juni sitt yttrande över Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) program för forskning, utveckling och demonstration av metoder för hantering och slutförvaring av kärnavfall till Miljödepartementet.

Programmet 2013 är enligt rådet bättre än tidigare Fud-program på flera sätt, bl.a. är en större andel av SKB:s forskning publicerad i vetenskapliga tidskrifter. Det finns dock fortfarande många områden som SKB behöver utveckla och förbättra. I yttrandet diskuteras ett flertal brister och här ges exempel på några av rådets viktigaste synpunkter.

Organisation

Det ställs höga krav på den organisation som ska förvandla ett teoretiskt säkert slutförvar för använt kärnbränsle till ett färdigbyggt slutförvar som uppfyller säkerhetsanalysens alla krav. Byggandet kommer att ske under flera årtionden och slutförvaret ska hålla i minst 100 000 år. Det är viktigt att ingenting går fel. Kärnav-

fallsrådet anser därför att forskning om hur denna organisation ska vara uppbyggd måste starta omgående.

Mätprogram/ övervakningsprogram

Bufferten är en barriär som måste förändras för att skydda kopparkapseln med det använda kärnbränslet, bland annat genom vattenmätning. Ett mätprogram kan följa utvecklingen i några utvalda deponeringshål med olika grad av vattenmängd för att se om utvecklingen går åt rätt håll. Kunskapen som ett mätprogram skulle ge, är även användbar för utformningen av framtida slutförvar som kan komma att byggas antingen i Sverige eller i andra länder. Kärnavfallsrådet anser att ett övervakningssystem/mätprogram i anslutning till Kärnbränsleförvaret behövs och att SKB inte har motiverat tillräckligt varför de anser att det inte gör det. Det är en fråga som behöver diskuteras mera.

Samhällsvetenskaplig och naturvetenskaplig forskning

Undersökningar, beräkningar och riskbedömningar består av mänskliga val som inte grundar sig på rent tekniska och naturvetenskapliga kriterier. Själva byggandet av slutförvaret är inte heller en ren byggteknisk fråga. Hur arbetar man med den ”mänskliga faktorn” vid byggandet? Vilken säkerhetskultur behövs för att varje person i processen ska kunna göra rätt?

Kärnavfallsrådet anser att SKB ska starta ett nytt samhällsforskningsprogram som är nära kopplat till deras tekniskt-naturvetenskapliga forskningsprogram för Kärnbränsleförvaret. Samhällsforskningen är en grundläggande del av kunskapsunderlaget i

kärnavfallsfrågan och rådet har förslag på viktiga forskningsområden.

När det gäller den organisation som ska bygga slutförvaret behöver de naturvetenskapliga/tekniska besluten integreras med samhällsvetenskapliga kunskaper.

Frågan om hur kunskapen om kärnbränsleförvaret ska kunna bevaras över generationer (informationsbevarande) är en tvärvetenskaplig fråga som behöver utredas mera. Det kräver etiska överväganden, tekniskt kunskap samt samhällsvetenskapliga och historiska perspektiv.

Ytterligare ett område är forskning om hur ekonomiska, politiska och sociala omvärldsförändringar kan påverka genomförandet av slutförvarsprojektet.

KUNSKAPSLÄGET INOM KÄRNAVALLSOMRÅDET – RESULTAT FRÅN STUDIER BLAND RIKSDAGSPOLITIKER

Regeringen fattar beslut om tillåtlighet för slutförvar och Kärnavfallsrådets roll är att stödja politikerna inför besluten. Information om de nationella politikernas kunskap om slutförvaring av använt kärnbränsle är viktig för att Kärnavfallsrådet ska bli bättre rådgivare och den visar vilka informationsinsatser som behövs.

Under hösten 2013 beställde Kärnavfallsrådet telefonintervjuer med samtliga riksdagsledamöter och 200 svarade. Resultatet presenterades vid ett seminarium den 8 april 2014.

Presentationerna finns att hämta på Kärnavfallsrådets webbplats.

KOMMANDE AKTIVITER

- En rapport från Kärnavfallsrådets seminarium i november 2013 *New insights into the repository's engineered barriers* kommer att publiceras i höst.
- En rapport från undersökningen om riksdagsledamöters kunskap om kärnavfallsfrågan är planerad.
- Arbetet med 2015-års kunskapslägesrapport har startat och fortsätter under hösten.
- I december planerar rådet att ha ett seminarium om organisationsfrågor när det gäller att bygga ett kärnbränsleförvar. Mer information kommer att finnas på rådets webbplats i slutet av sommaren.
- Ett rundabordsamtal med inbjudna aktörer är planerat i december.

**ANNA SANELL ÄR CHEF FÖR
KÄRNAVFALLSRÅDETS KANSLI FRAM
TILL FEBRUARI 2015**

Anna är tjänstledig från sin tjänst som kansliråd vid Miljödepartementet där hon började 1995 och bland annat arbetar med frågor som rör kärnavfall och finansieringssystemet för slutförvaret. Anna har sin utbildning inom humaniora och är filosofie doktor i franska med inriktningen lingvistik och språkinlärning och har under en period även arbetat som forskare vid institutionen för franska vid Stockholms universitet.

Foto: Mats Burman Atejlé Ugglia

ANNA SANELL